

tive moral experience), but also to trace the connection between HE and the subjective experiences of the hunter, his personal experience, individual understanding of goodness and justice.

Key words: tradition, hunting, trade, ethics, hunting ethics, animal resources, professional ethics, ethnology, Belarusians.

УДК 821.161.3-31.09 (476.5) “19”

ПАЭЗІЯ ЯК СРОДАК АСЭНСАВАННЯ ЭТНАКУЛЬТУРНАЙ СВОЕАСАБЛІВАСЦІ: НА МАТЭРЫЯЛЕ КНІГІ “ВЕЧАЛЛЕ” РЫГОРА БАРАДУЛІНА

Бароўка В.Ю.

Рэспубліка Беларусь, Віцебск

Этнакультурная адметнасць Падзвіння пасляваеннага часу ярка ўвасобілася ў кнізе паэзіі “Вечалле” Рыгора Барадулiна. Паэт раскрыў асаблівасці ландшафту, складу насельніцтва, роду яго заняткаў, выявіў этычныя імператывы жыхароў рэгіёна, паказаў наступствы Вялікай Айчыннай вайны для далейшага існавання Падзвіння. Р. Барадулiн для перадачы этнакультурнай адметнасці Падзвіння абаніраўся на біяграфічны матэрыял і шырока ўжываў у мастацкай мове твораў дыялектызмы. Кніга паэзіі “Вечалле” – удалая спроба прэзентацыі і мемарыялізацыі Падзвіння 1950–1980-х гадоў.

Ключавыя словы: Рыгор Барадулiн.

Літаратура – сродак выяўлення этнакультурнай спецыфікі і разам з тым сродак яе эстэтычна-аксіялагічнай рэпрэзентацыі. Роўна сорак гадоў таму выйшла кніга паэзіі “Вечалле” Рыгора Барадулiна. Назву ёй дало возера на Ушаччыне, натхнёным песняром якой быў выдатны беларускі пісьменнік другой паловы XX – пачатку XXI стагоддзя. Кніга паэзіі ўключала творы рознай тэматыкі, аднак скразной у ёй была тэма роднага краю. Р. Барадулiн стварыў паэтычны летапіс Падзвіння пасляваеннага часу. Этнакультурная адметнасць гэтай тэрыторыі ў другой палове XX стагоддзя знайшла на старонках “Вечалля” яркае мастацкае ўвасабленне. Бясспрэчна, паэзія прайграе прозе ва ўсеахопнасці і дэталізацыі мастацкага адлюстравання, але істотна выйграе ў канцэнтраванасці, экспрэсіўнасці і эмацыянальнасці выяўлення аўтарскай думкі і ў падачы матэрыяла.

Кніга паэзіі раскрыла спецыфіку ландшафту Падзвіння. Навукоўцамі неаднаразова заўважана, што на фарміраванне ментальнасці, на род заняткаў жыхароў вялікі ўплыў аказвае прырода. Падзвінне ў “Вечаллі” – край раўнін, азёр і лясоў, месца цеснага судакранання свету чалавека і свету прыроды. Сувязь чалавека з родным кутам эмацыяна артыкулявана ў вершы “Вытокі”, лірычны герой якога найвышэйшай узнагародай лічыць: “Пачуць ва Ўшачы першы гром / Пад бацькавым раскрытым вязам” [1, с. 134], “Чуць дома / Першага шпака” [1, с. 134]. Вечалле ў аднайменным вершы Р. Барадулiн ўзнёсла называе: “Спадчынае возера маё, / Вечнасцю прасвечанае / Вечалле” [1, с. 21]. Гэта возера – сімвал трываласці, вечнасці, упэўненасці ў бесмертнасці жыцця: “Набрыдзі, як наледзі, было, / А глыбінь тваіх / Буза не ўсватала. / Дыхала ў любую спожу тхлю, / Бегла ў свет / Рачулка сукаватая” [1, с. 14]. Вечалле, хоць і возера, у трактоўцы паэта, але яно не ізаляванае ад свету, а памкнёнае ў яго дзякуючы рачулцы, а значыць, вечнае. “Малады верш” ў кнізе паэзіі – арыгінальная, пабудаваная на нечаканых асацыяцыях, характарыстыка азёр і вечара на Падзвінні: “Блакiтныя кастры азёр – / Ад іх агню смялей блакіту. / І вечар – электраманцёр / Нябеснага энергазбыту – / Уключыць зоры. / Будзе ноч / Асакавольтная / Цядзіцца. / І сэрца рушыць басаножа, / Дзе пахне раница ігліцай” [1, с. 91]. Надзвычайная сiнь возера нараджае ў паэтычнай свядомасці аўтара параўнанне возера з кастром, вечар жа, які запальвае зоры, гумарыстычна атэстувецца “электраманцёрам нябеснага энергазбыту”, свет прыроды і чалавека ў чарговы раз збліжаюцца таленавітым ураджэнцам Падзвіння. Акцэнтаваннем адметнасці ландшафту родных мясцін напоўнены верш “Смага”: “Азёры Ушаччыны, / як жураўліны клін, / Што кіруецца ў вырай, / у край самоты” [1, с. 136]. Пра сябе паэт жартаўліва заўважае: “Абарыгену азёр / сiнсе паглядям Айчына” [1, с. 137]. Родная прырода, па логіцы разважанняў лірычнага героя верша “Урок фізікі”, нараджае ў чалавека патрыятычныя пачуцці: “Да лесу, дзе плача жаўна, / Да рэчкі, да мілага схілу / Шчыльней прытуляе здаўна / Дацэнтрабежная сiла” [1, с. 282–283]. Р. Барадулiн належаў да таго пакалення, якое з маленства было знітанава з прыродным асяроддзем. Пра нялёгкае дзяцінства сваіх равеснікаў ён заўважыў: “Ёсць памяць босых ног, / І ўеліся ў яе / З ракі жыцця трыснёг / І жвір, што стому п’е, / Сцяжыначак спалох / І ўпартасці жарства. / Парог / З усіх дарог / Сталіцай характава / Ад першых крокаў стаў / Для босых хадакоў. / Не шкадаваў атаў / Спадманны луг якоў. / Трыпутніку далонь / Гаіла боль бяды” [1, с. 27]. Роднае Падзвінне прыгадвалася лірычнаму герою паэта праз сугучча іншамоўных геаграфічных назваў са сваімі, напрыклад, шведскага “Ветэрна” і беларускага “Ветрына”: “Вясна ўзяла аблогай замак: / Мне з Ветрынам / Ветэрна / Гучыць і лашчыць слых” [1, с. 253]. Для акцэнтавання адмысловай сувязі свайго і чужога і этнакультурнай адметнасці свайго Р. Барадулiн супастаўляў элементы побыту розных народаў. Для прыкладу, у вершы “Сауна” паэт гумарыстычна супаставіў ушацкую і фінскую лазні і падкрэсліў: “Хто ў саўне не быў, – / Калі ласка, ва Ўшачы, / Тут лазня канкрэтна вам растлумачыць / Тэорыю духа. / І практыку веніка – / Лагоднага гаю злога пляменніка. / Смялей прадзірайся ў захмар’е пары, / З палка ў раку, / З ракі – на палок. / Знянацку сюэт паваротам ашпарыць / І ў проламцы – / Эпілог!” [1, с. 234–235].

Падчас Вялікай Айчыннай вайны Падзвінне ў паказе паэта з’яўлялася месцам барацьбы з фашызмам. У пасляваенны час нават выгляд лесу нагадваў пра нядаўнія баявыя дзеянні. Так, у вершы “Вырыс беларускага лесу” шматзначна заўважана, што беларускі лес – перш за ўсё партызанскі лес, загартаваны і знявечаны ў баях: “Партызанскага лесу вырыс, / Ён выразны ля ўсіх дарог. / Ці падлетак-падлесак вырас, / Ці лясуны свой бярог / Не ўбярог? / Поле помніць красу васількамі. / Лес нязломны ў густой дабраце. / Чым часцей / Яго страх высякае, / Тым часцейшы / Зялёна расце” [1, с. 165]. Лес у часы вайны быў абаронцам жыхароў Падзвіння, але вайна зрабіла яго і небяспечнай для чалавека тэрыторыяй, як сумна вядома ў родных мясцінах паэта Матэрынскага лесу: “Гэты лес малады / Запаведным зрабіла вайна. / І гады, / І сляды / Абыходзяць яго, / Каб на міну не набрысці, / Не ўгнявіць, / Не ўстурыць перуны. / Цішыня ў забыцці, / Непрытомная, стыне з вайны. / Лес жалезны наскрозь – / Ні расці, / Ні буццець, / Ні ўсыхаць. / Шэрас і сухарось / Ціха ціснуцца на сенажаць” [1, с. 19]. Вайна спустошыла Падзвінне. Для прыкладу, у вершы “Шавулічы” занатавана адна з трагедый мінулай вайны: “Засталася адна / Ад Шавулічаў вулка” [1, с. 29], бо яе 366

жыхароў, “сканала ў агні”: “Не паспелі наткаць / Белакужаллю кросны, / Тлеў / Балючы туман / Зраненай цішыні. / Грушы-дзічкі. / Нідзе камяноў-недакуркаў. / Сівізна палыноў / Ды адчай кулікоў. / Праступаюць з травы / Камяні ад падмуркаў, / Бышчам костачкі / Сціснутых кулакоў” [1, с. 29–30]. Пасляваенны пейзаж Падзвіння ўключоў апусцелыя вёскі, жыхары якіх з’ехалі з родных мясцін, а другія – адышлі ў іншы свет: “Землякі мае / Спяць у зямлі – / Адышлі, / Засталіся ўспамінамі” [1, с. 177]. Большасць такіх складалі аўдавелыя ды састарэлыя жанчыны: “Удава ля ўдавы. / Мужчын / Пагубляла па свеце / Войнамі. / Безыменны / Іхні спачын / Узышоў недзе зоркамі, / Хвоямі” [1, с. 178]. Знікненне маленькіх вёсак, пра існаванне якіх потым напаміналі хіба што здзічэлыя сады ды рэшткі цэглы з каменнямі, на жаль, адна з праяў пасляваеннай рэчаіснасці: “Боль жыве / Па Гайках, па Ваўчах – / Вытыркаюцца вёсак скабіны” [1, с. 178].

“Вечалле” змяшчала вынік мастацкага асэнсавання быту і характару землякоў паэта. Насельнікі Падзвіння ўмовай натуральнага свайго існавання абралі працу на зямлі. Эпіграфам да верша “Жышцялюбамі землякі былі...” стаў радок з верша рускага паэта Барыса Карнілава “... и качает меня работа...”, дзе Р. Барадулін прызнаваўся: “Жышцялюбамі землякі былі, / Не праведнікамі, / Не хрыстамі. / Я нарадзіўся на п’янай зямлі – / Дагэтуль мяне хістае. / Дагэтуль водзіць мяне ўбакі / Ад выбухаў гневу, / Снарадаў. / Я звык да грывот – / І мазгі ў пукі / Не пайшлі ад парад і звадаў. / Я з вашым характарам, / Землякі, / Я вашы рукі, / Жышцялюбамі” [1, с. 127]. Цвярозы розум і рамантыка цесна пераплецены ў характары гэтых людзей, якія паходзілі “з таго караня, / што хоча ў блакіт упірацца” [1, с. 128]. Насельнікі Падзвіння – у асноўным “сейбітна-аратайнае каста”, што “за герб мела горб”, з дастаткова цвёрдымі імператывамі: “Не дужа шануючы аспярогу, / Мае землякі мелі свой наказ: / Няма чаго таму маліцца Богу, / Які не глядзіць на нас” [1, с. 48]. Іронія падсвечвала характарыстыку ўмоў існавання падзвінцаў: “Дыміўся ўранні туман сырадою, / Курюўся фіміям смалюкоў. / Багі зямныя мяняліся часта, / Ды не мяняліся землякі” [1, с. 48]; “Куды толькі лёс землякоў не торкаў, / Не ўежна было ля чужых харчоў. / Ім неба трымалі гарбы пагоркаў, / Сон вуха клаў / На кулак харчоў” [1, с. 48]. Былі ў гэтых людзей любоў да родных мясцін і запавет: “Няма чаго Богу маліцца / Чужою, / Хоць свой не глядзіць на нас! [1, с. 49]. Няпроста ўмовы пасляваеннага жыцця падзвінцаў не пазбаўлялі іх дабрыні і пачуцця годнасці. У вершы “Забыты сніданак” ствава з фінскага рэстарана “Партален” нагадала лірычнаму герою пра пра галоднае пасляваеннае дзяцінства, калі суседзі запрасілі хлопца-бязбачкавіча на свежаніну са словамі: “Скароміна ваша клымае з кульбай!” [1, с. 250]. Хлопец з пачуццём гонару запярэчыў: “Не паснае ў нас сніданне – / Брусніцы з бульбай!” [1, с. 250]. Пасля смак пасляваенных брусніц і бульбай не перабіў смак падобнай стравы з рэспектабельнага рэстарана. Старыя вяскоўцы, паводле паэта, – людзі, што заслугоўваюць уважання за сваю працавітасць: “Рабіў наіў / Парыў / Музей фігур васковых? / Я свой даўно стварыў, / Як з гурб. / З фігур жысковых / Музей, / Каб рэй вялі, / Касілі, / Храп’е секлі / Сяўцы і кавалі – / Стахваны, / Зосі, / Тэклі” [1, с. 10]. Умовы жыцця надаюць, на думку паэта, спецыфіку мове насельнікаў Падзвіння, якая вылучаецца трапнасцю, дакладнасцю, дае ўдзячны матэрыял для паэтычнай працы: “Да іх іду ў пазыкі / За вугалькамі слоў, / Самотна-без’языкі” [1, с. 10].

Пасляваенная беларуская вёска, у трактоўцы, паэта трымалася на працавітых жаночых руках. Верш “Вогнепаклонніца” Р. Барадулін прысвяціў маці. Ён пабудаваны на перасэнсаванні паняцця “вогнепаклонніца”: маці паэт называе вогнепаклонніцай, бо яна знаходзілася ў пастаянным клопаце пра цяпло і ўтульнасць: “Звідна карміла агонь з рукі, / Яму выбірала кавалкі ласыя – / Бяроству, / Крамяныя смалкі” [1, с. 7]. Падрыхтоўка маці да палення печы нагадвала рытуал: “Як гняўлівых суседзяў якіх, / На кушню / Перуна, / Маланню / Запрашала велічна. / І, ўдзячная за неспакой жышню, / Ахвярна / Лучынкі скіпала вечарам” [1, с. 7]. Маці не толькі пакланялася агню, але і ўладарыла ім: “Ад дыму ў чалесніка цымела чало, / Печ / Небу ўздавала пашану ахвярную” [1, с. 8]. Лірычны апавед пра маці-“вогнепаклонніцу” ўтрымліваў нязмушана-дарэчнае згадванне дэталей няхітрага сялянскага побыту: печ, лучынка, чалеснік. Кожны элемент побыту меў сваё прызначэнне: “Хлеб слаць у печ – / Лапата. / Скрыпка – струна ў струну – / Рыдаль – / Хаваць труну – / Ад далані шурпатай” [1, с. 50].

Печ ўспрымалася нашымі продкамі як цэнтр хаты. Рэшткі такога ўспрымання ўвасоблены і ў паэзіі Барадуліна. Спецыфіку светабачання чалавека, які гадаваўся ў сялянскай сям’і, перадае санет “Загнет”. Загнет – перадпечка. Верш пачынаецца з узнёслага звяроту да загнета: “Шануеш дух, з якога хлеб надзённы, / Чысец і пекла польмыя, – загнет. / Ты ў неба круціш дыму верацёны, / З цаглін радкоў кладу табе санет” [1, с. 14]. Загнет ведаў сакрэты хатняга кухарства: “Дзікоў галовы, пеўневы кароны, / Як на алтар, клаў на цябе абед. / Трывалых страў разгалістыя кроны / Свой радаслоўны пакідалі след. / Ты чорнай засланкай благаслаўлены, / Будзённых дзён разлучаныя звёны / Злучаў і добрых свят трымаў сакрэт” [1, с. 14]. Форму загнета паэт параўнаў з німбама, у які трапілі твары жанчын, што распальвалі печ ды гатавалі стравы: “І воблік мамы над табой – бяссонны – / Днеў маладым правобразам іконы, / Каб хатнім стаў неспасціжымы свет” [1, с. 14].

Падзвінне для Барадуліна – край безыменных таленавітых людзей з народа і вядомых дзеячаў культуры. Урадженцу Падзвіння, вядомаму даследчыку фальклору і творчасці вандроўнага мастака Язэпа Драздовіча Арсеню Лісу Барадулін прысвяціў санет “Споведзь калосся”, дзе мудра зазначыў, што народная глеба дапамагла адбыцца Драздовічу як мастаку, дала яму ідэі, сілы для іх увасаблення і нават матэрыял: “Язэп Драздовіч выразаў кійкі / Як посахі вяртаня да вытокаў. / Намацаўшы карэння вузлякі, / Сягае вольна думка да аблокаў. / Разьбярству цвёрдасць трэба для рукі. / Не баючыся кпін, ані папрокаў, / Вандруюць мастакі, як жабракі, / Каб пасля смерці ўзняцца да прарокаў” [1, с. 73]. Родны кут, на думку паэта, – частка Сусвету, ён не замінае, а дапамагае лепш усвядоміць мінулае і сучаснае, вялікі свет: “З засценка Пунькі – царства бацяна – / Відаць сусвету зорная сцяна, / Трыцен, дзе скарб вякоў ляжыць забыта, / Руіны Крэва, дрэва таўсціна / Таго, якому жаліцца струна” [1, с. 73]. Язэп Драздовіч сваёй дзейнасцю абуджаў гістарычную памяць беларусаў, выяўляў адметнасць беларускага свету. І гэта заканамерна, бо “Дзя споведзі калосся спее жыта” [1, с. 73].

Р. Барадулін звяртаў увагу на шматнацыянальнасць Падзвіння. Сябру дзіцячых гадоў Якаву Серперу паэт адрасаваў адзін са сваіх вершаў-зваротаў, дзе акцэнтавалася шматвекавое суіснаванне беларусаў і яўрэяў, якое ў абодвух народаў выпрацоўвала талерантнасць, прымушала да паважлівага стаўлення, падтрымлівала любоў да роднага кута: “Продкі ані мае, ані твае / Сваёй зямлі не мянялі. / І зараз ім гэтай зямлі стае / У хвойніку пад крыжамі, / У бярэзніку пад камянямі” [1, с. 63]. Род заняткаў беларусаў і яўрэяў, бяспрэчна, розніўся, бо яўрэі Падзвіння найперш схіляліся да рамяства, а беларусы – да земляробства: “Кавалі твае лемяшны, вухналі, / Мае дзірваны ўздзіралі” [1, с. 63]; “твой ножны сталі, / Мой авечку стрыг” [1, с. 63]. Дробныя непаразумеці маглі ўзнікаць, але яны не адыгрывалі істотнай ролі, бо народы разумелі нават мову адно аднаго: “І тых інтрыг, / Што малых местачкоўкі / Вучылі цвяліць крамароў старых: / – Ці прадаюцца свіныя падкоўкі? / І толькі канфлікту таго было / У бытавым пытанні / Не дужа давілася салам кубло. / Падбрыкваў азадак баранні. / Дзве мовы / Чулі бары і палі. / Раслося флянцам і парасткам” [1, с. 63]. Не без гумару заўважалася розніца ў паводзінах яўрэяў і

беларусаў за святочным сталом: “І зелле вяселля / Продкі пілі: / Мой – квартай, / А твой – напарсткам” [1, с. 64]. Жыхароў Падзвіння Р. Барадулін паказвае людзьмі, што ўмелі працаваць, адпачываць, сябраваць, добра ведалі высокую цану кароткаму адпачынку ад паўсядзённых клопатаў.

Этнакультурная адметнасць Падзвіння першых трох дзесяцігоддзяў пасляваеннага часу ярка ўвасобілася ў кнізе паэзіі “Вечалле” Рыгора Барадуліна. Паэт раскрыў асаблівасці ландшафту, складу насельніцтва, роду яго заняткаў землякоў, выявіў этычныя імператывы жыхароў рэгіёна, паказаў наступствы Вялікай Айчыннай вайны для далейшага існавання Падзвіння. Для перадачы этнакультурнай адметнасці Падзвіння Р. Барадулін абапіраўся на біяграфічны матэрыял і шырока ўжываў у мастацкай мове твораў назвы прадметаў побыту, дыялектызмы (тхло, наледзь, шэрас, бацян, смалякі, ужна, уасачэлы). Кніга паэзіі “Вечалле” – удалая спроба мастацкай рэпрэзентацыі і мемарыялізацыі Падзвіння 1950–1980-х гадоў у беларускай літаратуры канца XX стагоддзя.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Барадулін, Р. Вечалле : кніга паэзіі. / Р. Барадулін. – Мінск : Маст. літ., 1980. – 336 с.

POETRY AS A MEANS OF COMPREHENDING THE ETHNOCULTURAL ORIGINALITY: ON THE MATERIAL OF THE BOOK “VECHALLYE” BY RYHOR BARADULIN

V. BAROUKA

Ethnocultural features Padvinnya postwar vividly embodied in the book of poetry «Vechallye» Ryhor Baradulin. Poet revealed features of the landscape, the composition of the population, kind of his occupation, found the ethical imperatives of the region's residents, showed the effects of the Great Patriotic War for the continued existence of the move over. R. Baradulin for transmitting ethnocultural features move over relied on biographical material and is widely applied to works of art language dialect. Book of poetry «Vechallye» – a successful attempt to present and memorialization move over 1950-1980-ies.

Key words: Ryhor Baradulin.

УДК 398.1

МИФОЛОГИЧЕСКАЯ ФОЛЬКЛОРНАЯ ПРОЗА КАК ФОРМА ОТРАЖЕНИЯ АРХАИЧЕСКОГО ОСМЫСЛЕНИЯ МИРА (К ИЗДАНИЮ МИФОЛОГИЧЕСКИХ РАССКАЗОВ ПСКОВСКО-БЕЛОРУССКОГО ПОГРАНИЧЬЯ)¹

Большакова Н.В.

Российская Федерация, Псков

Площук Г.И.

Российская Федерация, Псков

Статья посвящена итогам исследования комплекса экспедиционных текстов сказочной фольклорной прозы южной и юго-восточной историко-культурных зон Псковщины, граничащих с территорией Белоруссии. Традиция бытования мифологических рассказов раскрывается на материале более чем 350 текстов из псковского фольклорно-этнографического архива. Собрание экспедиционных текстов и их научное описание представлены в изданной монографии «Мифологические рассказы псковско-белорусского пограничья» (Псков, 2021). Статья знакомит с основными принципами публикации сказочной фольклорной прозы данного региона, на основе аутентичного повествовательного дискурса раскрывает особенности мифологического сознания носителей старой традиции, показывает признаки трансформации культурно-языковых форм к концу XX – началу XXI века. Особый акцент в статье делается на теме детства в дискурсе мифологического нарратива. Показана вовлеченность детей в мифологическую сферу, пути освоения младшим поколением локальной мифологической традиции и представленной в ней картины мира.

Ключевые слова: мифологические рассказы, псковско-белорусское пограничье, проклятия, проклятые дети, мифологическое сознание.

Введение. Историко-культурный и языковой ландшафт псковско-белорусского (псковско-витебского) пограничья представляет собой уникальное явление, население которого по разные стороны современной государственной границы в различные исторические эпохи переживало сходные процессы. Территорией контактирования Псковской области с Республикой Беларусь является южнопсковский регион, пространство которого охватывает три района, непосредственно граничащие с Белоруссией: Себежский, Невельский и Усвятский. Однако черты псковско-белорусского сходства системно прослеживаются и в других районах, примыкающих к югу исконной территории древней Псковской земли, а именно в Новоскольнинском, Пустошкинском, Великолукском и Куньинском. Таким образом, территория псковско-белорусского контактирования разной степени глубины охватывает почти целиком семь районов Псковской области, доходя до южной границы историко-культурной зоны Псковского ядра.

Мифологические рассказы псковско-белорусского пограничья из собрания фольклорно-этнографического архива Псковского государственного университета записаны в южнопсковских районах Псковской области в период с 1977 по 2010 год.

Возраст информантов, опрошенных в 7 южных районах Псковской области, находится в диапазоне от 1890 до 1964 г. р. Таким образом, материалы в совокупности отражают состояние мифологической традиции псковско-белорусского пограничья в период от 1900-х XX в. до 2000-х гг. XXI в. включительно.

¹ Исследование выполнено при финансовой поддержке РФФИ и БРФФИ в рамках научного проекта № 20-512-00003 «Субкультура детства в дискурсе устной истории, языке и фольклоре Витебско-Псковского пограничья XX – начала XXI века».

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

УСТАНОВА АДУКАЦЫІ
«ПОЛАЦКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ»

**БЕЛАРУСКАЕ ПАДЗВІННЕ:
ВОПЫТ, МЕТОДЫКА І ВЫНІКІ ПАЛЯВЫХ
І МІЖДЫСЦЫПЛІНАРНЫХ ДАСЛЕДАВАННЯЎ**

Зборнік артыкулаў
V міжнароднай навуковай канферэнцыі
(Полацк, 15–16 красавіка 2021 г.)

Пад агульнай рэдакцыяй
канд. гіст. навук, дац. А.І. Корсак;
канд. гіст. навук В.У. Чараўко;
канд. гіст. навук, дац. У.Я. Аўсейчыка

Наваполацк
Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт
2021

УДК 343.13(063)
ББК 67.410.2я431

Рэкамендаваны да выдання саветам гуманітарнага факультэта
Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта (пракакол № 3 ад 29.03.2021)

Рэдакцыйная калегія:

А.І. Корсак, канд. гіст. навук, дац. (адк. рэд.), заг. каф. гісторыі і турызму Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта;
В.У. Чараўко, канд. гіст. навук, дац. каф. гісторыі і турызму Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта;
У.Я. Аўсейчык, канд. гіст. навук, дац., дац. каф. гісторыі і турызму Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Рэцэнзенты:

С.В. Кулінок, канд. гіст. навук, заг. аддзела публікацый Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь;
Т.А. Джумантаева, канд. культуралогіі, дац., дырэктар Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка.

Беларускае Падзвінне: вопыт, методыка і вынікі палявых і міждысцыплінарных даследаванняў : зб. арт. V міжнар. навук. канф., Полацк, 15–16 крас. 2021 г. / Полац. дзярж. ун-т ; пад агульн. рэд. А.І. Корсак (адк. рэд.), В.У. Чараўко, У.Я. Аўсейчыка. – Наваполацк : Полац. дзярж. ун-т, 2021. – 272 с.
ISBN 978-985-531-737-2.

У зборніку змешчаны навуковыя артыкулы па выніках работы V міжнароднай навуковай канферэнцыі “Беларускае Падзвінне: вопыт, методыка і вынікі палявых і міждысцыплінарных даследаванняў”. Прадстаўлены вынікі антрапалагічных і археалагічных даследаванняў Беларускага Падзвіння і сумежных тэрыторый. Прыведзены новыя даныя аб гістарычных лёсах, матэрыяльнай і духоўнай спадчыне рэгіёна Паўночнай Беларусі ў шырокім храналагічным кантэксте (ад першабытных часоў да сучаснасці).

Разлічаны на прафесійных гісторыкаў, археолагаў, этнолагаў, антраполагаў, мастацтвазнаўцаў, студэнтаў гістарычных спецыяльнасцей ВНУ, кразнаўцаў і ўсіх, хто цікавіцца гісторыяй Беларусі.

УДК 343.13(063)
ББК 67.410.2я431

Навуковае выданне

**БЕЛАРУСКАЕ ПАДЗВІННЕ:
ВОПЫТ, МЕТОДЫКА і ВЫНІКІ ПАЛЯВЫХ
і МІЖДЫСЦЫПЛІНАРНЫХ ДАСЛЕДАВАННЯЎ**

Зборнік артыкулаў
V міжнароднай навуковай канферэнцыі
(Полацк, 15–16 красавіка 2021 г.)

Адказны рэдактар *А. І. Корсак*

Тэхнічнае рэдагаванне і камп'ютарная вёрстка
І. М. Чапкевіч
Дызайн вокладкі *М. С. Мухаморавай*

Падпісана да друку 20.05.2021. Фармат 60×84 ¹/₈. Бумага афсетная. Рызаграфія.
Ум. друк. арк. 31,63. Улік.-выд. арк. 32,96. Тыраж 70 экз. Заказ 810.

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
установа адукацыі «Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт».

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вырабніка, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў
№ 1/305 ад 22.04.2014.

ЛП № 02330/278 ад 08.05.2014.

Вул. Блахіна, 29, 211440, г. Наваполацк.